

СЕКЦІЯ 4. ШКІЛЬНА ОСВІТА

.....

SECTION 4. SCHOOL EDUCATION

Вем Ю. В.,

здобувачка вищої освіти,

Центральноукраїнський державний

університет імені Володимира

Винниченка, м. Кропивницький

УДК 376.1:373.3

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250618.07>

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ІЗ РОЗЛАДОМ ДЕФІЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Термін "інклюзія" дедалі частіше звучить в українських закладах освіти. Інклюзивна освіта - це не про "пільги", це про справедливість: адже кожна дитина має право на освіту.

Війна в Україні, поставила систему освіти перед викликами, що виходять далеко за межі шкільних оцінок. Уроки — в укриттях або через екрани. Діти — хто вдома, хто за кордоном, хто поруч із фронтом. І посеред усього цього хаосу — діти з РДУГ. Ті самі, які й у мирний час потребують особливого підходу й багато терпіння з боку дорослих. А тепер уявімо: перерви в навчанні, зміна вчителів, відсутність рутини, емоційна нестабільність у сім'ї — усе це стає додатковими тригерами для дитини з РДУГ. Від неї вимагають адаптації, але мало хто замислюється як їй важко.

В наш час питання інклюзії для дітей з РДУГ це не лише про створення індивідуального підходу до навчання. Це про здатність закладів освіти адаптуватися і бути готовими підтримати кожну дитину, навіть коли це потребує значних зусиль.

На дітей зазначеної нозології звертають увагу в наукових дослідженнях учених-дефектологів: Х. Барна, Л. Дробіт, Л. Кашуби, Х. Сайко, Т. Скрипник, І. Сулятицького, І. Островського, К. Островської, Д. Шульженко та ін.

Розлад дефіциту уваги та гіперактивності (РДУГ) — це хронічний неврологічний стан, що характеризується трьома основними проявами: неуважністю, гіперактивністю та імпульсивністю. Ці симптоми можуть виникати як окремо, так і в разом. Дітям із РДУГ вчитися часто складніше адже мозок такої дитини працює інакше, і це прямо впливає на її здатність зосереджуватись,

утримувати увагу, діяти послідовно. Дитина легко відволікається, навіть якщо предмет цікавий, може почати писати завдання — і вже за хвилину забути, що саме треба було робити а інструкції губляться десь між першим і другим реченням учителя. У результаті — пропущена суть, помилки, бо інформація прослизнуло повз.

Також діти з РДУГ часто не сидять на місці. Вони можуть вигукнути відповідь, не дочекавшись кінця запитання, або різко втрутитись у розмову, не завжди подумавши перед тим, як щось зробити чи сказати.

Для такої дитини типова система більшості закладів освіти часто перетворюється на щоденне випробування. Вони потребують передбачуваності: чіткий розклад, стабільне та спокійне середовище. Війна порушує всі ці процеси та руйнує внутрішній баланс дитини. Саме через це їхня здатність зосереджуватись і контролювати поведінку різко падає.

Вчителі в школах розуміють, що класична система не завжди підходить для таких учнів. Вони намагаються створити максимально комфортне середовище, застосовуючи індивідуальний підхід, адаптуючи методи навчання та використовуючи різноманітні допоміжні матеріали, щоб допомогти дітям зосередитися і впоратися з гіперактивністю, імпульсивністю та неухважністю. Але водночас вони часто відчувають брак підготовки і підтримки для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Важливо, щоб школа не була лише місцем для передачі знань, а й простором для розуміння та підтримки. Тому одним із ключових напрямків покращення є системна підготовка вчителів — спеціальні тренінги, навчальні програми, які допомагають краще розуміти особливості РДУГ і ефективно з ними працювати.

Реабілітаційні та інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ), громадські та міжнародні організації можуть суттєво полегшити ситуацію, організовуючи навчальні семінари для педагогів і батьків, надаючи консультації та психоемоційну підтримку. Але цього недостатньо без комплексної системної підтримки на рівні держави, яка б гарантувала ресурси для таких ініціатив.

В Україні створюються і розширюються мережі інклюзивно-ресурсних центрів, які забезпечують комплексну діагностику, корекцію та підтримку дітей із РДУГ та іншими особливостями розвитку. Міністерство організовує системну підготовку педагогів, що працюють в інклюзивних класах, через курси підвищення кваліфікації та спеціалізовані тренінги; надає допомогу в створенні дружнього та адаптивного освітнього середовища, враховуючи індивідуальні потреби кожної дитини.

Отже, інклюзивне навчання дітей із РДУГ — це не просто спеціальні методики чи формальні правила. Це — людяність, розуміння і готовність

підтримати кожну дитину в її унікальних потребах, особливо в такі складні часи, як війна. У воєнний час освіта має бути гнучкою та адаптивною, щоб не залишати нікого поза увагою — адже справжня справедливість починається з можливості вчитися і розвиватися, незважаючи на труднощі.

Україна вже робить важливі кроки в цьому напрямку, але справжня зміна станеться лише тоді, коли суспільство, школа і держава працюватимуть разом, щоб створити безпечний і підтримуючий простір для кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Розлад дефіциту уваги та гіперактивності. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Розлад_дефіциту_уваги_та_гіперактивності (дата звернення: 01.06.2025).
2. Інклюзивна освіта – рівні можливості для кожної дитини. Всеосвіта. URL: <https://vsimosvita.com/stattya-quot-inklyuzyvna-osvita-rivni-mozhlyvosti-dlya-kozh-noyi-dytyny-quot> (дата звернення: 01.06.2025).
3. Незручні діти: роль учителів та школи в допомозі дітям з гіперактивністю. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/2021/08/13/nezruchni-dity-rol-uc-hyteliv-ta-shkoly-v-dopomozi-dityam-z-giperaktyvnistyu> (дата звернення: 01.06.2025).

Крючкова Ю. В.,
асистентка кафедри психології,
Бердянський державний педагогічний
університет, м. Запоріжжя

УДК 159.942.98

АГРЕСИВНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА В СУЧАСНОМУ ОСВІТЬОМУ ПРОСТОРІ

Однією з ключових проблем, що постає перед сучасними закладами загальної середньої освіти, є зростання рівня агресивної поведінки серед учнів молодшого шкільного віку. Аналіз результатів численних емпіричних досліджень свідчить про актуальність цієї проблематики як для педагогічних працівників, так і для практичних психологів закладів освіти та батьків молодших школярів.

Сучасне суспільство переживає інтенсивні трансформації у соціальній, економічній, політичній та духовній сферах, що, своєю чергою, спричиняє посилення деструктивних проявів у міжособистісній взаємодії та поведінці